

Malsonant Visegrad

La crisi dels refugiats ha imprès un gir pertorbador a una vella aliança.

© The Economist

Quan els refugiats d'Orient Mitjà començaren a arribar a Europa l'any passat, Martina Scheibova, assessora en el tema a Praga, va sentir compassió per ells. Ara ja no ho té tan clar. Comporten un "xoc de cultures", diu preocupada. Són temors compartits per molts europeus. Però, al contrari que els alemanys o els suecs, no és probable que Martina Scheibova es topi amb gaires refugiats. L'opinió pública txeca està fermament en contra d'acollir demandants d'asil; Milos Zeman, el populista president de la República Txeca, diu que els refugiats musulmans són "pràcticament impossibles" d'assimilar. En tot l'any passat el país n'ha admès 250 i prou.

La reacció violenta contra els refugiats s'ha fet notar arreu d'Europa. Els partits xenòfobs han assolit nivells mai vistos en enquestes de Suècia i els Països Baixos, i fins i tot a Alemanya l'euroescèptic i ultradretà partit Alternativa per Alemanya està donant xifres de dos dígitos en les enquestes. Però la resposta d'Europa central ha estat especialment forta. El sentiment d'hostilitat contra els immigrants ha servit per unificar el grup Visegrad d'Hongria, Polònia, Eslovàquia i la República Txeca –normalment un grup molt dispar que estan d'acord en alguns temes (com per exemple oposar-se a les polítiques climàtiques d'Europa) però molt dividits en altres (Rússia, sense anar més lluny). Més que sorollosos grups opositors, en aquests països són els Governos els que pregonen algunes

de les opinions més radicals. I, a més a més, estan aprofitant-se d'aquest fervor d'hostilitat contra els immigrants per implementar una agenda intolerant en altres fronts.

Viktor Orban, primer ministre d'Hongria, ha sigut la més estentòria de les veus en contra. Orban va començar a arremetre contra ells a l'inici de 2015, després dels atemptats contra *Charlie Hebdo* a París, quan el nombre dels que anaven arribant a Europa era encara relativament baix. El seu Govern ara vol introduir lleis antiterroristes que preocupen els activistes per les llibertats civils. Fidesz, el partit d'Orban, va promoure l'onada d'intolerància que s'ha estès per Europa: en accedir al poder el 2010 va limitar les competències del tribunal constitucional, el va farcir d'acòlits i va introduir una nova constitució. Fidesz va canviar el sistema electoral, cosa que el va ajudar a tornar a guanyar el 2014, diu Andras Biro-Nagy, de Solucions polítiques, un grup d'experts. Es va instituir una nova instància reguladora per als mitjans de comunicació al capdavant de la qual hi havia un incondicional de Fidesz. Els canals de la televisió pública es van veure ataquats de periodistes partidaris de Fidesz. Mentre que als mitjans estrangers se'ls van imposar uns impostos molt més severos que als de casa. (L'impost va ser rescindit arran de les crítiques del més important dels canals estrangers, RTL Klub.)

Per a Visegrad, la situació canvià arran de la victòria del partit nacionalista conservador Llei i Justícia (PiS) a

les eleccions de novembre a Polònia. Jaroslaw Kaczynski, el seu líder, fa anys que admira Orban. Konrad Szymanski, el ministre d'Afers Europeus, diu que Polònia planeja enfortir la seva cooperació amb el grup Visegrad. El Govern està radicalment en contra de qualsevol possible pacte a nivell europeu entre els Estats membres per acollir refugiats. Mentrestant, des que va pujar al poder el darrer novembre, el PiS ha destituït els caps dels serveis d'intel·ligència i seguretat, ha debilitat el tribunal constitucional (i l'ha atapeït de partidaris seus), i ha aprovat una nova llei de mitjans de comunicació que els permet col·locar lleialistes en la direcció dels canals de ràdio i televisió públiques. La Comissió Europea examina ara si tot plegat no viola els compromisos de Polònia amb l'estat de dret.

Les polítiques d'Eslovàquia i la República Txeca són una mica diferents, però en tots dos països els polítics s'han llançat al coll contra el tema dels refugiats. Al desembre Robert Fico, el primer ministre d'Eslovàquia (que busca la reelecció al març), va plantar un recurs judicial a la política migratòria de la UE, que ell descriu com un "suïcidi ritual". (Tot seguit, Hongria va presentar també una recusació.) Bohuslav Sobotka, el primer ministre txec, és menys grandiloqüent que Zeman però igualment rebutja les quotes de refugiats. Les condicions per als que ja han entrat al país són molt mesquines.

Aquestes polítiques populistes han estat un èxit entre els votants. La primavera passada Fidesz anava de mal

Cimera dels països de Visegrad –República Txeca, Eslovàquia, Hongria i Polònia– que es va celebrar el 4 de setembre, on es van rebutjar les quotes obligatòries per acollir refugiats.

borràs en els sondeigs, mentre que el suport a Jobbik, un partit d'ultradreta, agafava embranzida. Ara com ara Fidesz tornaria a traure majoria. El suport al Partit Socialdemòcrata de Robert Fico es va estancar l'any passat, però des que ha esclatat la crisi dels refugiats ha anat en augment. El suport bàsic al PiS prové dels vells votants descontents, en particular molt temorosos de l'allau migratòria. La setmana passada, en un míting organitzat per un grup conservador a Varsòvia per debatre si Polònia es veia amenaçada per una "revolució de color", la qüestió de com anomenar els refugiats va acabar sorgint. Una dona entre el públic va suggerir "invasors". Un dels oradors es va decantar per "islamistes".

La tot just descoberta unitat entre els quatre països complau d'allò més els polítics populistes. "Probablement l'única cosa bona de tota aquesta crisi dels refugiats és que el V4 [grup Visegrad]

ha trobat una veu i una estratègia comunes", diu Marton Gyongyosi de Jobbik. El grup "permet que tres petits països siguin capaços de competir en un pes per damunt de la seva categoria", diu Gyorgy Schopflin, un eurodiputat per Fidesz.

En un primer moment l'objectiu del grup Visegrad era d'accelerar la integració dels seus membres en la Unió Europea. El seu gir cap a la intolerància representa un problema per a Europa. Amb l'entrada en vigor de noves lleis des de 2014, el grup ja no disposa d'una minoria de bloqueig en el Consell Europeu. Sí que pot, però, donar maldecaps, sobretot si influeix en veïns com ara Romania o Bulgària. Alhora, les enquestes mostren que la confiança en la UE ha decaigut en tots quatre països. En realitat, els països del Visegrad depenen en gran manera dels fons de la UE (fins al 6% del PIB a Hongria el 2013).

Això no obstant, són molts els decebut amb Europa. "La gent es pensava que gaudiríem del mateix nivell de vida que els austríacs o els britànics", diu Ferenc Gyurcsany, el qual va ser primer ministre d'Hongria de 2004 a 2009.

El creixent euroescèpticisme d'aquest grup és un tret que podria sortir-los per la culata. Les converses informals sobre els pròxims pressupostos multianuals de la UE ja han començat i Alemanya ha insinuat que afavoriran els països que es reparteixin la càrrega dels refugiats. Ja són molts els funcionaris europeus que cada vegada tenen menys paciència amb el grup. Milan Nic, de l'Institut de Polítiques d'Europa Central recorda els dies en què els polítics austríacs, per exemple, parlaven del grup Visegrad amb respecte. "Avui dia", diu, "Visegrad és quasi un reneec". ●

Traducció de Francesc Sellés